

UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI PARTENERII SĂI COMERCIALI

De-a lungul anilor, UE s-a îndepărtat de producția de produse cu valoare mică și cu utilizare intensivă a forței de muncă, pentru a se specializa în bunuri de valoare ridicată și de marcă. Datorită economiei sale deschise, comerțul este esențial pentru UE. Uniunea negociază o serie de acorduri de liber schimb (ALS) pentru a depăși obstacolele în calea comerțului și pentru a crea condiții echitabile pentru întreprinderile sale. UE este, de asemenea, unul dintre fondatorii Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și un actor major în cadrul acesteia.

TEMEI JURIDIC

La articolul 207 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) se prevede că politica comercială comună este un domeniu ce ține de competența exclusivă a Uniunii Europene.

POZIȚIA DOMINANTĂ A UE

UE este cea mai mare economie din lume, producând peste 20 % din produsul intern brut (PIB) la nivel mondial. Datorită PIB-ului său de aproximativ 15 mii de miliarde EUR și gradului de deschidere a pieței sale, cu exporturi în valoare de 2 791 de miliarde EUR și importuri în valoare de 2 578 de miliarde EUR, UE a jucat un rol central în modelarea sistemului comercial global, în primul rând prin sprijinul acordat OMC. Deschiderea economică a adus și va aduce în continuare avantaje semnificative pentru UE, dat fiind că peste 30 de milioane de locuri de muncă din UE depind de comerțul extern și că se preconizează că 90 % din creșterea economică globală din următorii 15 ani va fi generată în afara Europei^[1]. Noii actori economici și progresele tehnologice au modificat în mod semnificativ structura și modelele comerțului internațional. Mai ales utilizarea pe scară largă a tehnologiilor informației a făcut posibil schimbul de bunuri și servicii cu care anterior nu se putea face comerț. Schimburile valutare au crescut spectaculos în ultimii 20 de ani, ajungând la niveluri fără precedent. Economia globală de azi este foarte integrată, iar lanțurile de aprovizionare mondiale au înlocuit în mare măsură comerțul tradițional cu produse finite.

Criza financiară globală a avut efecte negative asupra performanței economice a Uniunii. Totuși, în unele privințe, economia UE a dat dovadă de o rezistență remarcabilă în comparație cu alte economii industrializate, iar cota sa din PIB-ul mondial a scăzut

[1] „Trade for all: Towards a more responsible trade and investment policy” („Comerț pentru toți – Către o politică comercială și de investiții mai responsabilă”), Comisia Europeană, 2015, p. 8, consultat la 26 aprilie 2019, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf.

Într-un ritm mai puțin rapid decât cea a Japoniei și cea a SUA. UE a putut, de asemenea, să-și păstreze o poziție relativ solidă în comerțul cu mărfuri, consolidându-și în același timp poziția de lider în comerțul cu servicii.

ROLUL COMISIEI EUROPENE ȘI AL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Comerțul internațional a fost unul dintre primele sectoare în care statele membre au convenit să își delege suveranitatea. Prin urmare, ele au împuternicit Comisia să se ocupe de chestiunile legate de comerț, inclusiv de negocierea, în numele lor, a acordurilor comerciale internaționale. Cu alte cuvinte, UE, acționând ca entitate unică, negociază atât acordurile comerciale bilaterale, cât și pe cele multilaterale, în numele tuturor statelor membre. Așa cum arată datele în acest sens din sistemul OMC de soluționare a litigiilor, UE a demonstrat o capacitate remarcabilă de a-și apăra propriile interese în litigiile comerciale internaționale. UE a folosit, de asemenea, instrumentele comerțului internațional pentru a promova propriile valori și politici și a încercat să-și extindă propriile practici de reglementare în restul lumii. Într-adevăr, „promovarea valorilor europene”, printre care se numără drepturile omului, dezvoltarea sustenabilă, buna guvernare și respectul pentru mediu este unul dintre cei trei piloni ai strategiei comerciale a UE, intitulate „Comerț pentru toți”.

UE a favorizat întotdeauna un sistem comercial internațional deschis și echitabil. A depus mari eforturi în scopul asigurării integrării tuturor țărilor în economia mondială, inclusiv prin eliminarea treptată a barierelor în calea comerțului internațional.

Tratatul de la Lisabona a consolidat, de asemenea, rolul Parlamentului European, transformându-l în colegiutor, egalul Consiliului, în chestiunile privind comerțul și investițiile. Tratatul i-a conferit totodată Parlamentului un rol mai activ în negocierea și ratificarea acordurilor comerciale internaționale, aprobarea sa fiind în prezent obligatorie. Cu toate acestea, unele aspecte ale politicii comerciale țin în continuare de competența statelor membre. La 16 mai 2017, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a publicat un aviz în care a oferit clarificări cu privire la repartizarea competențelor naționale și ale UE.

POLITICA COMERCIALĂ ȘI ORIENTAREA ÎN ACEST DOMENIU

Comunicarea Comisiei din 2010 intitulată „Comerț, creștere și afaceri internaționale” a recunoscut comerțul internațional ca fiind unul dintre pilonii Strategiei Europa 2020, care vizează o Uniune Europeană mai ecologică și mai competitivă. În mod similar, strategia „Comerț pentru toți” din 2015 consolidează rolul politicii comerciale a UE, aceasta fiind prima care contribuie la promovarea creșterii economice, a generării de locuri de muncă și a investițiilor. De asemenea, strategia solicită revitalizarea OMC conferindu-i-se un rol central în elaborarea și asigurarea respectării normelor, adoptând o abordare mai ținută în locul actualei abordări de „angajament unic”, prin care toate punctele de pe ordinea de zi trebuie să fie convenite, și creând un mecanism „pe două niveluri”, care să permită unei părți dintre membrii OMC să avanseze într-o anumită chestiune, permițându-le, în același timp, celorlalți membri să se alăture într-o etapă ulterioară acestui grup.

Cu toate acestea, după blocajul la care s-a ajuns în negocierile multilaterale desfășurate în cadrul OMC cu privire la Agenda de dezvoltare de la Doha, UE a trebuit să găsească metode alternative pentru a garanta un acces mai bun la piețele din țările terțe. În acest scop au fost introduse ALS cuprinzătoare de nouă generație, care merg mult mai departe de reducerile tarifare și de comerțul cu mărfuri.

Primul astfel de ALS de „nouă generație” a fost încheiat cu Coreea de Sud și, în urma ratificării sale de către Parlamentul European, s-a aplicat cu titlu provizoriu din iulie 2011, intrând oficial în vigoare în decembrie 2015. Acordul comercial multilateral încheiat între UE și Peru, Columbia și mai târziu Ecuador, aflat provizoriu în vigoare din 2013, Acordul de asociere cu statele din America Centrală, al cărui pilon comercial se aplică provizoriu din 2013, Acordul economic și comercial cuprinzător UE-Canada (CETA), care se aplică provizoriu din septembrie 2017, ALS UE-Singapore, pentru care negocierile s-au încheiat în 2014, și ALS UE-Vietnam, pentru care negocierile s-au încheiat la sfârșitul anului 2015, reprezintă dovezi ale acestei noi politici. Un ALS cu Japonia a intrat în vigoare la 1 februarie 2019.

În timp ce negocierile cu SUA privind Parteneriatul transatlantic pentru comerț și investiții (TTIP) au fost suspendate, UE negociază în prezent cu alți parteneri-cheie. Negocierile privind un acord comercial cu membrii fondatori ai Mercosur sunt considerate o etapă importantă către un acces mai larg la piața sud-americană. UE a inițiat negocieri privind ALS și cu Indonezia, Tunisia, Filipine, Australia și Noua Zeelandă. Negocierile cu Malaysia, Thailanda și India vor fi reluate de îndată ce condițiile vor fi favorabile. UE a lansat, de asemenea, negocieri referitoare la tratate bilaterale de investiții unice cu China și Myanmar și va examina posibilitatea de a iniția negocieri asemănătoare cu Taiwan și Hong Kong. Se va avea în vedere posibilitatea de a purta negocieri cu Iran după aderarea acestuia la OMC.

Aceste acorduri vor avea avantaje semnificative. Tarifele medii impuse exporturilor UE urmează să fie reduse cu aproximativ 50 %. ALS vor contribui, conform estimărilor, cu un plus de 2 % din PIB-ul UE la creșterea economică a Uniunii^[2]. Finalizarea acestor acorduri poate dura, cu toate acestea, mai mulți ani.

IMPORTURI ȘI EXPORTURI

Europa este cel mai mare exportator mondial de bunuri prelucrate și de servicii și reprezintă, la rândul său, cea mai mare piață de export pentru circa 80 de țări^[3]. În 2018, comerțul UE cu mărfuri cu restul lumii a atins valoarea de 3 936 de miliarde EUR^[4].

Principalii parteneri comerciali ai Uniunii Europene
- comerțul cu mărfuri în 2018 (milioane de EUR)

[2]„The European Union explained: Trade” („Uniunea Europeană în explicații – Comerț”), Comisia Europeană, 2016, p. 5, consultat la 12 aprilie 2019, <https://publications.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/9a2c5c3e-0d03-11e6-ba9a-01aa75ed71a1>.

[3]„EU position in world trade” („Poziția UE în comerțul mondial”), Comisia Europeană, consultat la 12 aprilie 2019, <http://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/>.

[4]Comunicat de presă al Eurostat nr. 49/2019 <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9677750/6-18032019-AP-EN.pdf/6fce968a-cc9f-494d-a19c-e04576e42fa9>

Țara	Exporturi	Importuri	Total	Balanța comercială
SUA	406 372	267 270	673 642	+139 102
China	209 906	394 698	604 604	-184 791
Elveția	156 484	108 980	265 464	+47 504
Întreaga lume	1 955 746	1 980 361	3 936 107	-24 615

Sursa: Comisia Europeană, 2019

Atât importurile, cât și exporturile au crescut în comparație cu anul 2017. Această creștere a fost mai accentuată în cazul importurilor (123 de miliarde EUR) decât în cel al exporturilor (76 de miliarde EUR).

Excedentul comercial al UE-28 pentru bunuri a fluctuat între 11 miliarde EUR în 2014, 60 de miliarde EUR în 2015 și 20,5 miliarde EUR în 2017^[5]. În 2018, s-a înregistrat un deficit de 24.6 miliarde EUR. Utilajele și echipamentele de transport au fost cele mai importante categorii atât în ceea ce privește exporturile, cât și în ceea ce privește importurile și au fost urmate de produse chimice în cazul exporturilor și de combustibili minerali în cazul importurilor.

Exporturile totale în 2018 au crescut cu 4,1 % în comparație cu anul precedent, în timp ce importurile au crescut cu 6,7 %, ajungând la valori de 1 956 de miliarde EUR și, respectiv, 1 980 de miliarde EUR. SUA a rămas, de departe, cea mai importantă destinație pentru bunurile exportate din UE în 2018, fiind urmată de China, Elveția și Rusia.

China a fost principalul furnizor de bunuri pentru UE în 2018, urmată de SUA și Rusia. Scăderea ușoară recentă a balanței comerciale pentru comerțul cu bunuri a contrastat cu continuarea evoluției balanței pozitive a comerțului cu servicii. În 2017, UE a raportat o balanță de 191 de miliarde EUR în tranzacțiile cu servicii cu restul lumii, exporturile însumând 912 miliarde EUR, iar importurile 721 de miliarde EUR. Comerțul cu servicii a reprezentat 33 % din exporturile UE și 28 % din importurile UE de bunuri și servicii în 2017^[6]. SUA, țările care fac parte din Asociația Europeană a Liberului Schimb (AELS) și Asia s-au numărat printre cei mai importanți parteneri ai UE în comerțul cu servicii. Conform celor mai recente date disponibile, comerțul UE cu servicii s-a axat în principal pe trei categorii: alte servicii comerciale, transport și călătoriile^[7].

INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE ALE UE

UE este cel mai mare investitor mondial și un important beneficiar al investițiilor străine directe (ISD). Intrarea în vigoare în 2009 a Tratatului de la Lisabona a extins în

[5]„DG Trade Statistical Guide June 2018” („Ghidul statistic al DG Comerț - iunie 2018”), Comisia Europeană, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf.

[6]Calcululele DG EXPO din cadrul Parlamentului European, pe baza cifrelor Comisiei Europene.

[7]„International trade in services” („Comerțul internațional cu servicii”), Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_services#Main_services_traded consultat la 12 aprilie 2019; categoria statistică „alte servicii pentru întreprinderi” constau în: cercetare și dezvoltare; servicii profesionale și de consultanță în management; servicii tehnice, legate de comerț și alte servicii.

continuare competențele exclusive ale UE în domeniul comerțului internațional, care cuprind în prezent și ISD. Pentru a clarifica domeniul exact de aplicare al competențelor sale în materie de investiții, Comisia i-a solicitat CJUE un aviz privind ALS UE-Singapore. Avizul din 2017 al Curții a confirmat că majoritatea aspectelor legate de ISD țin de competența UE, cu câteva excepții, în special soluționarea litigiilor.

Ponderea ISD mondiale în 2016 (%)

Țara	Stoc de investiții străine directe	Stoc de investiții directe în străinătate
UE	38,4 %	52,0 %
SUA	35,3 %	39,5 %
China	7,5 %	7,9 %
Canada	5,3 %	7,5 %
Japonia	1,0 %	8,7 %

Sursa: Calculele DG EXPO din cadrul Parlamentului European, pe baza cifrelor Comisiei Europene.

Mario Damen / Jakub Przetacznik
04/2019

